

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського
Кафедра педагогіки та психології

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**
з дисципліни «Педагогіка»

Розробник: Степанченко Н. І.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Предмет педагогіки і методи науково-педагогічних досліджень.

I. Завдання семінарського заняття

1. Розкрити сутність процесу виховання як предмету педагогіки та її категорії.
2. Проаналізувати процес виховання в широкому соціальному і педагогічному значенні.
3. Дати характеристику галузям педагогіки, її зв'язкам з іншими науками.
4. Розкрити методи науково-педагогічних досліджень.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: сутність виховання, як педагогічний процес, предмет педагогіки, її завдання і значення, сутність категорій педагогіки, галузі педагогіки, методи науково-педагогічних досліджень.

ВМІТИ: проаналізувати і показати на прикладах історичний і постійний характер виховання, сформулювати основні завдання педагогіки, розкрити значення для педагогіки інших наук; обґрунтувати значення методів дослідження тренера, вчителя, викладача; дати характеристику кожному методу дослідження.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

1. Предмет педагогіки. Історична обумовленість виникнення педагогічної науки і основні етапи її розвитку.
2. Основні категорії педагогіки і основні задачі педагогічної науки.
3. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Методи науково-педагогічних досліджень, їх характеристика.

III. Питання проблемного характеру:

1. Чому потрібно вивчати педагогіку тренеру, викладачу фізичного виховання, організатору фізичної культури?
2. Вихованість і інтелігентність, Чи однакові ці поняття?

3. Взаємозв'язок виховання і самовиховання?
4. Доведіть закономірність появи і розвитку окремих галузей педагогічної науки.

Проблемні питання можуть ставитися безпосередньо на заняттях перед групою в зв'язку з питаннями які дані для підготовки або замість них. Вони вимагають самостійного рішення студентами.

IV. Теми окремих рефератів:

1. Виховання, як громадське явище.
2. Методи науково-педагогічних досліджень в обраному виді спорту.

Методичні вказівки

Дане заняття, яке є першим у вивченні систематичного курсу, має на меті показати студентам особливості самостійної роботи по даному предмету і зацікавити їх сучасними проблемами педагогіки. Для цього необхідно дотримуватися увагу про виникнення і розвиток педагогіки у взаємозв'язку з іншими науками, розкрити її соціальне значення в суспільстві.

Література:

Основна:

1. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: "Академія", 2000р., Розділ II.
2. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч.посібник, Київ, 1999, С.28-25.
3. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С.86-109; 114-138.
4. В.М. Мельников. Психология: Учебник для ИФК. М.: "ФиС", 1987, С. 132-158.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Розвиток, виховання і формування особистості.

I. Завдання семінарського заняття

1. Сформулювати поняття про біологічну, соціальну сутність особистості дитини; про взаємозв'язок процесів розвитку і виховання та культурного соціуму.
2. Дати короткі відомості про вікові особливості фізичного і психічного розвитку дітей і показати їх значення для педагогічної практики.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: особливості фізичного і психічного розвитку дітей, підлітків і юності.

ВМІТИ: Аналізувати теорії розвитку особистості, теорії спадковості; обґрунтувати значення для тренера, викладача знання вікових особливостей, вибір вправ і методів навчання для навчально-тренувального процесу з позицій вікових особливостей.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

1. Характеристика спадковості, середовища, виховання як факторів розвитку особистості.
2. Характеристика вікової періодизації.
3. Особливості фізичного і психічного розвитку дітей молодшого, середнього і старшого шкільного віку і врахування їх в процесі навчання і виховання.

III. Питання проблемного характеру:

1. Виховання і спадковість, як вони взаємовідносяться. Розкрийте їх.
2. Чи є протиріччя між всебічним розвитком людини і розвитком здібностей в галузі якої-небудь науки або практичної справи?

IV. Теми окремих повідомлень або рефератів:

1. Концепції розвитку особистості.
2. Індивідуальні особливості фізичного і психічного розвитку дітей.

3. Труднощі у вихованні підлітка і можливості їх подолання

Методичні рекомендації:

Дана тема є основою для подальшого розуміння сутності виховного процесу і характеру педагогічних впливів. Тому на засвоєння понять: виховання, розвиток, формування особистості, діяльність, спадковість, середовище, самовиховання приділяється особлива увага.

Засвоєння теми буде більш глибоким, якщо студенти при вивченні використовують знання з підручника “Загальна психологія”. Розкрити положення про спадковість, необхідно підкреслити роль діяльності і спілкування в розвитку особистості, звернути увагу на особисту активність особистості.

Аналіз біогенної та соціогенної теорії особистості допоможуть студентам зрозуміти громадське значення проблеми яка вивчається.

Література:

Основна:

1. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: “Академія”, 2000р., Розділ II.
2. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч.посібник, Київ, 1999, С.28-25.
3. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С.86-109; 114-138.
4. В.М. Мельников. Психология:Учебник для ИФК. М.: “ФиС”, 1987, С. 132-158.

Додаткова:

1. И.С. Кон. Психология старшокласника: Пособие для учителей. М., Просвещение, 1980.
2. Н.И.Амосов. Природа человека. –К., 183с.
3. Ф. Айла, Дж. Кайзер. Современная генетика, -М., 1988.
4. І. Бех. Спадкові передумови розвитку особистості // Рідна школа.–1996. - №7.
5. А. Рейвич. Эволюция генетики. –М., 1967.
6. Й. Шванцара. Диагностика психического развития. –Прага, 1978.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Зміст освіти

1. Завдання семінарського заняття

1. Розкрити сутність і особливість процесу навчання.
2. Поглибити розуміння місця і ролі освіти.
3. Розглянути фактори, що зумовлюють зміст освіти та наукові вимоги до формування змісту освіти.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участь в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: сутність процесу навчання, основні тенденції сучасної освіти.

ВМІТИ: розбиратися в ланках процесу навчання, розкривати шляхи реалізації змісту освіти в сучасній школі.

2. Питання для підготовки студентів до семінару:

1. Питання про дидактику та її основні завдання.
2. Характеристика основних ланок процесу навчання,
3. Вимоги до формування змісту освіти.
4. Реалізація змісту освіти в сучасній школі (навчальний план, навчальна програма, підручники, посібники).

3. Питання проблемного характеру:

1. Теорія відбору змісту освіти та їх значення для практики.
2. Подібність і відмінність процесів пізнання в науці і в учінні.

4. Теми окремої доповіді:

1. Зарубіжні методи освіти.

Методичні рекомендації:

Починати вивчення цієї теми слід зі з'ясування особливостей і закономірностей навчального процесу.

Слід з'ясувати основні етапи процесу навчання. Розглядаючи вимоги до змісту навчання слід звернути увагу як на наукові, так і на суспільні вимоги до змісту освіти. Відповіді слід ілюструвати прикладами.

Література:

Основна:

1. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: «Академія», 2002р., Розділ 2.
2. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч. посібник, Київ, 1999р. с. 28-25.
3. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С. 86-109; 114-138.

Додаткова:

1. Куписевич Ч. Основы общей дидактики. М., «Вышая школа», 1986.
2. Дидактика современной школы. Пособие для учителей. Под ред. В. А. Онищука. Киев, «Радянська школа», 1987.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Принципи, методи і засоби навчання.

I. Завдання семінарського заняття

1. Розкрити сутність, особливості та закономірності процесу навчання.
2. Поглибити розуміння місця та ролі дидактичних принципів в навчальному процесі
3. Показати місце та значення методів навчання в навчальному процесі та дати їх класифікацію.
4. Визначити можливості кожного з методів в рішенні навчальних завдань та шляхи підвищення ефективності навчання за рахунок використання засобів навчання.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: Сутність принципів, методів і засобів навчання, їх класифікацію.

ВМІТИ: Розкривати шляхи реалізації окремих принципів навчання та вибирати методи навчання стосовно конкретних умов і завдань

навчального процесу, використовувати засоби навчання в умовах конкретного навчального заняття.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

1. Закономірності навчання та характеристика основних принципів навчання.
2. Поняття про методи навчання та характеристика методів навчання за джерелом знань за Ю.Бабанським.
3. Засоби навчання та характеристика основних принципів навчання.

III. Питання проблемного характеру:

1. Переваги та недоліки наведених класифікацій методів навчання.
2. Умови вибору методів навчання.

IV. Теми окремих повідомлень:

1. Нові дослідження принципів навчання в галузі фізичного виховання.
2. Розвиток методів і засобів навчання в зарубіжній школі.
3. Роль і місце проблемного навчання в навчальному процесі.

Методичні вказівки:

При вивченні цієї теми слід розібратися в змісті понять “принципи навчання”, “методи навчання”, “методичні прийоми”.

Далі слід розібратися в особливостях класифікації, характеризуючи можливості кожного методу вирішувати навчальні задачі; визначити загальні вимоги, що вживаються до всіх методів навчання.

Література:

Основна:

1. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: “Академія”, 2000р., Розділ II.
2. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С.86-109; 114-138.
3. Подласый И.П. Исследование закономерностей дидактического процессаю –К.: 1991.
4. Ващенко Г. Загальні методи навчання. –К.: 1997.
5. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. –К.: 1973.

Додаткова:

1. Куписевич Ч. Основы общей дидактики. М.: «Высшая школа», 1986.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Форми організації навчання і контролю за результатами навчання.

I. Завдання семінарського заняття

1. Розкрити значення форм організації навчальної роботи в системі педагогічного процесу.
2. Вивчивши особливості і переваги уроку як основної форми організації навчальної роботи і розкрити шляхи підвищення його ефективності на сучасному етапі.
3. Показати місце і значення контролю в навчальному процесі.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

1. Історичний аспект розвитку форм організації навчання, класифікація.
2. Урок як основна форма організації навчання.
3. Види, функції та вимоги до контролю.

III. Питання проблемного характеру:

1. В чому може проявлятися творча роль вчителя при підготовці до проведення уроку.
2. Яку структуру уроку ви вважаєте найбільш раціональною?
Охарактеризуйте її.

IV. Теми окремих повідомлень:

1. Діагностика навчання в сучасній педагогіці.

Методичні вказівки.

Аналізуючи вимоги до уроку та методику його проведення необхідно розглянути сучасні погляди на це питання. Важливо чітко уявити, що повноцінність навчального процесу може бути забезпечена тільки застосуванням в сукупності всіх організаційних формах навчання.

Розбираючи підготовку вчителя (тренера) до уроку слід з'ясувати, в чому саме полягає робота на кожному з трьох етапів цієї підготовки.

Вивчаючи питання контролю навчання слід з'ясувати, що контролювання, оцінювання знань, уміння учнів включаються в діагностування як необхідні складові частини. Аналізуючи ланки процесу діагностування потрібно наголосити на тому, що діагностувати, контролювати, перевіряти і оцінювати знання, уміння учнів потрібно в тій логічній послідовності, в якій проводиться їх вивчення.

Література

Основна:

1. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: “Академія”, 2000р., Розділ II.
2. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С.86-109; 114-138.
3. Підласий І. Як підготувати ефективний урок. – К.: 1989.

Додаткова:

1. Амонашвили Ш. Воспитательная и образовательная функции оценки учения школьников. – М., 1984
2. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч. посібник, Київ, 1999, С.28-25.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Сутність процесу виховання та принципи виховання.

I. Завдання семінарського заняття

5. Розкрити сутність і закономірності процесу виховання.
6. Розібрати та систематизувати принципи виховання, вказавши на їх реалізацію в спортивній діяльності.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: основні закономірності виховного процесу.

ВМІТИ: використовувати знання закономірностей виховного процесу в рішення педагогічних задач.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

4. Сутність процесу виховання, його закономірності, труднощі та протиріччя.
5. Компоненти та етапи процесу виховання.
6. принципи виховання, їх значення та реалізація в спортивній практиці.

III. Питання проблемного характеру:

3. Причини, що зумовлюють негативні явища і поведінку деякої частини підлітків і молоді.
4. Міри боротьби з цими негативними явищами.

IV. Теми окремих повідомлень або рефератів:

1. Комплексний підхід до виховного процесу.
2. Зв'язок виховання та самовиховання.

Методичні вказівки

Щоби глибше зрозуміти можливості реалізації теоретичних положень про сутність, закономірності і принципи виховання, слід самостійно підбирати приклади, що ілюструють їх прояв на практиці, в роботі вчителів або тренерів в ДЮСШ. З цією метою можна звертатися до свого досвіду спілкування з вчителями або тренерами.

Література:

6. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: "Академія", 2000р., Розділ II.
7. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч.посібник, Київ, 1999, С.28-25.
8. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С.86-109; 114-138.
9. Сухомлинський В. Про виховання. К., 1997.
10. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. К., 1999.
11. Стельмахович М. Теорія і практика українського національного виховання. Ів.-Франківськ, 1996.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Загальні засоби, методи прийоми виховання.

I. Завдання семінарського заняття

1. Розкрити сутність методів виховання та їх значення в формуванні особистості.
2. Розібратися в загальних рисах конкретних особливостях методів виховання, що використовуються при вирішенні різних завдань національного виховання.
3. Засвоїти класифікацію методів виховання та дати їй теоретичне обґрунтування.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: сутність засобів, методів і прийомів виховання та їх класифікація.

ВМІТИ: вибирати методи для рішення конкретних виховних задач з врахування віку та індивідуальних особливостей вихованців, рівня їх вихованості.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

7. Класифікація методів виховання.
8. Характеристика методів формування свідомості.
9. Методи організації діяльності та позитивного досвіду поведінки.
10. Характеристика методів стимуляції мотивації діяльності.
11. Особливості застосування методів контролю та самоконтролю в вихованні.

III. Питання проблемного характеру:

5. Основні фактори, що визначають вибір методів виховання.
6. Напрями по яким слід удосконалювати методи виховання.

Методичні вказівки

Для ознайомлення з методами виховання слід спочатку уважно проглянути записи лекцій і прочитати розділ в посібнику і підручниках.

Література:

12. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: “Академія”, 2000р.
13. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч. посібник, Київ, 1999.
14. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996.
15. Харламов И. Педагогика, М., 1990.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Поняття угруповань, їх вплив на особистість.

I. Завдання семінарського заняття

7. Зрозуміти сутність поняття “колектив” або “угруповання” та значення його в розвитку і формуванні особистості.
8. Розглянути проблему розвитку особистості та стосунки її з колективом.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: закономірності розвитку колективу, його роль в вихованні особистості та моделі розвитку відносин між особистістю та колективом.

ВМІТИ: показати роль колективних відносин, громадської думки, традицій у вихованні колективу на різних етапах його розвитку.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

12. Поняття колективу та його основні ознаки.
13. Стадії розвитку учнівського колективу та шляхи його виховання (праця з активом, формування громадської думки, створення перспективних ліній і традицій, тощо).
14. Виховання особистості в колективі та моделі розвитку відносин.
15. Стиль педагогічного керівництва.

III. Питання проблемного характеру:

7. Які труднощі в вихованні колективу мають місце в роботі вчителя фізвиховання, тренера з виду спорту?

8. По яким питанням необхідно формувати громадську думку в спортивному колективі?

IV. Теми окремих доповідей:

1. Особливості формування колективу та внутрішньо колективних взаємовідносин в окремих видах спорту та в різних вікових групах.
2. Колективізм або індивідуалізм.
3. Організація спілкування в колективі.

Методичні вказівки

При роботі над темою необхідно виходити з того, що колектив формується тільки завдяки цілеспрямованим діям педагога, а його виховні можливості в повній мірі можуть проявитися не тільки на третьому етапі розвитку, коли повністю подолана внутрішньо колективна пасивність окремих членів колективу.

Приступаючи до розгляду виховної ролі колективу необхідно пригадати визначення “особистості” та пов’язати проблему з завданнями виховання, а потім обґрунтувати правила управління колективом.

Література:

Основна:

16. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: “Академія”, 2000р.
17. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч.посібник, Київ, 1999.
18. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996.
19. В.М. Мельников. Психология: Учебник для ИФК. М.: “ФиС”, 1987.

Додаткова:

1. И.С. Кон. Психология старшокласника: Пособие для учителей. М., Просвещение, 1980.
2. Н.И.Амосов. Природа человека. –К., 183с.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Моральне виховання.

I. Завдання семінарського заняття

9. Закріпити знання про сутність морального виховання.
10. Вміти визначити, формулювати завдання.
11. Засвоїти зміст, форми і методи морального виховання.
12. Розглянути теорії морального виховання.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: завдання, зміст і методи морального виховання.

ВМІТИ: підбирати і аналізувати факти поведінки спортсменів і порушення норм спортивної етики.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

16. Теорія морального виховання.
17. Сутність, завдання, зміст і методи морального виховання.
18. Особливості використання методів морального виховання в зв'язку з віковими особливостями розвитку учнів.

III. Питання проблемного характеру:

9. Поясніть, чому моральне виховання є центральним напрямом у виховній роботі.
10. Яку роль відіграє виховання моральних почуттів в моральному формуванні особистості?

IV. Теми окремих доповідей:

1. Спортивна етика, її сутність та значення.
2. Патріотичне виховання в спорті.

Методичні вказівки

Приступати до роботи над темою, з'ясуйте по підручнику сутність і завдання морального виховання. При вивченні морального виховання слід розібратися в змісті понять «етика» і «мораль», «моральність».

Розкриваючи зміст морального виховання, необхідно виходити з сутності і рис християнської моралі.

Література:

Основна:

20. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: “Академія”, 2000р. Розділ II
21. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч.посібник, Київ, 1999. С. 25-28
22. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С. 86-109; 114-138.
23. В.М. Мельников. Психология:Учебник для ИФК. М.: “ФиС”, 1987, С. 132-158.
24. Харламов И. Педагогика. – М. 1990.

Додаткова:

1. И.С. Кон. Психология старшокласника: Пособие для учителей. М., Просвещение, 1980.
2. Н.И.Амосов. Природа человека. –К., 183с.
3. Ф. Айла, Дж, Кайзер. Современная генетика, - М., 1988.
4. І. Бех. Спадкові передумови розвитку особистості // Рідна школа. – 1996. - № 7
5. А. Рейвич. Эволюция генетики. – М., 1967.
6. Й. Шванцара. Диагностика психического развития. – Прага, 1978.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Естетичне, трудове і фізичне виховання.

I. Завдання семінарського заняття

13. Сформувати уяву про системи фізичного виховання в Україні, завдання естетичного та трудового виховання.

14. Проаналізувати засоби і методи естетичного, трудового та фізичного виховання в сім'ї і у школі та їх подальший розвиток в зв'язку з реформуванням школи.

15. Визначити значення засобів і методів естетичного, трудового і фізичного виховання.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: задачі та значення естетичного, трудового і фізичного виховання.

ВМІТИ: визначити форми і методи естетичного, трудового і фізичного виховання в конкретному угрупованні.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

19. Сутність естетичного виховання, його зміст і завдання.

20. Шляхи та засоби естетичного виховання.

21. Завдання та зміст трудового виховання (виховання працьовитості, навчальна праця, трудове навчання, побутова праця, трудове виховання в процесі позакласної і позашкільної роботи).

22. Методи трудового навчання і виховання (переконавання, особистий приклад вчителя, вправлення, виконання колективних трудових завдань, змагання, режим праці і відпочинку).

23. Завдання та зміст фізичного виховання.

24. Засоби фізичного виховання в школі, організаційні форми фізичного виховання (уроки з фізичної культури; фізкультурно-оздоровчі заходи; позакласна спортивно-масова робота в школі; позашкільна спортивно-масова робота).

III. Питання проблемного характеру:

11. Правила поведінки в товаристві.

12. Системи фізичного виховання (за вибором студента).

Методичні вказівки

приступаючи до вивчення теми семінарського заняття, повторіть за підручником сутність, завдання та шляхи естетичного, фізичного та

трудового виховання. При вивченні естетичного виховання слід розібратися в змісті понять “естетика”, “етика”, “етикет”.

Окремі повідомлення повинні допомогти студентам поглибити свої знання, а також критично осмислити власний досвід щодо естетичного, фізичного та трудового виховання.

Література:

3. М. Д. Ярмаченко Педагогіка. Підручник для студентів пед. інститутів та університетів. Київ, “Вища школа”, 1986.
4. Ю. К. Чабанський Педагогіка. Учебник. М., “Просвещение”, 1988.

Методична розробка семінарського заняття з курсу “Педагогіка”

ТЕМА: Розумове виховання

I. Завдання семінарського заняття

1. Сформувати уяву про основні шляхи виховання.
2. Проаналізувати види мислення та показати засоби їх розвитку.
3. Визначити методи і засоби розумового виховання та зв'язок розумового виховання з формуванням світогляду.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: завдання і значення розумового виховання.

ВМІТИ: визначити форми і методи розумового виховання в процесі отримання освіти.

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

1. Поняття «Розумовий розвиток» та «розумове виховання».
2. Завдання, зміст і шляхи розумового виховання.
3. Характеристика видів мислення.
4. Розумове виховання та формування світогляду.

III. Питання проблемного характеру:

1. Рекомендації по розвитку видів мислення.

2. Основні шляхи і засоби формування світогляду учнів.
3. Діагностика розумових здібностей: актуальність та перспективи.

Методичні вказівки:

Готуючися до семінару необхідно визначити завдання розумового виховання, розглянути яким чином відбувається розумове виховання в дошкільному віці, на уроках в школі та в позакласній роботі. З'ясувати роль батьків та середовища в процесі розумового розвитку. Окрему увагу звернути на виховання культури розумової праці.

Література:

1. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: "Академія", 2000р., Розділ II.
2. Н. Мойсеюк. Педагогіка: Навч.посібник, Київ, 1999, С.28-25.
3. И. Подласый. Педагогика: Учебник. – М.: Просвещение, 1996, С.86-109; 114-138.
4. Харламов И. Педагогика. – М. 1990.

Методична розробка семінарського заняття з курсу "Педагогіка"

ТЕМА: Управління та керівництво школою

I. Завдання семінарського заняття

1. Визначити принципи управління освітою в Україні.
2. Сформулювати уяву про керівництво навчально-виховною роботою школи, планування та особливості внутрішньшкільного контролю.

В результаті засвоєння лекційного матеріалу і участі в семінарі студенти повинні:

ЗНАТИ: структуру органів управління освітою та їх діяльність.

ВМІТИ: складати документи поточного планування (поурочний план, план роботи класних керівників).

II. Питання для підготовки студентів до семінару:

1. Загальні принципи управління освітою України.
2. Керівництво навчально-виховною роботою школи.

3. Органи освіти: їх функції та структура.
4. Планування роботи школи.

III. Питання проблемного характеру:

5. Особливості виховної роботи класного керівника.
6. Організація та проведення виховних заходів в середній загальноосвітній школі.

Методичні вказівки

Для глибокого оволодіння даною темою студенту необхідно ознайомитися з рекомендованою літературою.

Література:

1. Ю. К. Бабанський Педагогіка. Учебник: М.: «Просвещение», 1988р.
2. М. Фіцула. Педагогіка: Посібник. Київ: “Академія”, 2000р.
3. М. Д. Ярмаченко. Педагогіка. Підручник, Київ, «Вища школа», 1986р.

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Кафедра педагогіки та психології

**СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ З
ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.**

Розробник: професор Степанченко Н. І.

Методична розробка практичного заняття.
з курсу *“Основи педагогічної майстерності”*

ТЕМА: Педагогічна майстерність спортивного педагога.

Вступ до педагогічної професії.

МЕТА: Розкрити складності педагогічної професії і багатогранності глибини її змісту, структури, педагогічної діяльності.

План:

1. Діагностика педагогічної спрямованості студентів.
2. Обговорення основних теоретичних положень:
 - Соціально-педагогічні умови професійного становлення викладача фізичної культури;
 - Педагогічні здібності спортивного педагога.

Література:

1. Основы педагогического мастерства.-М.-1989.
2. Педагогічна майстерність (За ред.Зязюна І.)-К.,1997.

3. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям. Порада 1.//Вибр. твори у 5-ти т.-К.,1976,Т.2.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям //Вибр.твори у 5-ти т. – К., 1975, Т.3.
5. Український педагогічний словник. –К.,1997.

Практична частина:

Діагностика педагогічної спрямованості студентів

Для діагностики професійно-педагогічної спрямованості доцільно використати диференційно-діагностичний опитувальник Є.О. Клімова, тест на схильність до педагогічної професії, тест Форверга на контактність.

Диференційно-діагностичний опитувальник.

Припустимо, що після відповідного навчання Ви зможете виконувати будь-яку роботу. Але, коли б Вам довелося вибрати тільки з двох можливостей, якій з них Ви надаєте перевагу?

1. А - Доглядати за тваринами	Б – Обслуговувати машини, прилади (стежити, регулювати).
2. А- Допомогати хворим, лікувати їх.	Б- складати таблиці, схеми, програми для комп'ютера та ін.
3. А- Стежити за якістю книжкових ілюстрацій, художніх листівок, реклами.	Б- стежити за станом, розвитком рослин.
4. А- Обробляти матеріали (дерево, тканини, метал, пластик тощо).	Б- Постачати споживачеві товар (рекламувати, продавати).
5. А- Обговорювати науково-популярні книги, статті.	Б- Обговорювати художні книги (вистави, концерти, фільми)
6. А- Вирощувати молодняк (тварин	Б- Тренувати товаришів (або

будь-якої породи)	молодших) з виконання будь яких дій (трудових, навчальних, спортивних).
7. А- Копіювати малюнки, зображення.	Б- Керувати будь-яким вантажним, підймальним чи транспортним засобом (підймальним краном, трактором, тепловозом тощо)
8. А- Повідомляти, роз'яснювати людям потрібні їм відомості (у довідковому бюро, на екскурсії тощо).	Б- Художньо оформляти виставки, вітрини, або брати участь у підготовці вистав, концертів.
9.А- Рекомендувати речі, вироби (одяг, техніку), житло.	Б- виправляти помилки у текстах, таблицях, малюнках.
10.А- Лікувати тварин.	Б- Виконувати обчислювальні розрахунки.
11.А- Виводити нові сорти рослин.	Б- Конструювати, проектувати, нові види промислових виробів (машин, одягу, будинків, продуктів споживання тощо).
12.А- Розбирати суперечки між людьми (переконувати, роз'яснювати, заохочувати, карати).	Б- Розбиратись у кресленнях, схемах, таблицях (перевіряти, уточнювати, упорядковувати).
13.А- Спостерігати, вивчати роботу гуртків художньої самодіяльності.	Б- Спостерігати, вивчати життя мікробів.
14. А- Налагоджувати медичні прилади, апаратуру.	Б- Надавати медичну допомогу людям при пораненнях, опіках, травмах.
15.А- Складати точні описи-звіти про спостережувані явища, події,	Б- Художньо описувати, зображувати

вимірювані об'єкти тощо.	події (побачені чи уявні)
16.А- Робити лабораторні аналізи у лікарні.	Б- Приймати, оглядати хворих, вести з ними бесіди, призначати лікування.
17.А- Малювати чи розписувати стіни приміщень, поверхні виробів.	Б- Виконувати монтаж будівлі, складати машини або прилади.
18. А- Організовувати культпоходи ровесників чи молодших у театри, музеї, кіно, екскурсії, туристичні походи.	Б- Грати на сцені, брати участь у концертах.
19.А- Виготовляти за кресленням деталі, вироби (машини, одяг), споруджувати будинки.	Б- Займатися кресленням, копіювати креслення, малюнки.
20.А- Проводити боротьбу з хворобами, шкідниками.	Б- Працювати на клавішних машинах (друкарська машинка, телетайп, комп'ютер тощо).

Після ознайомлення з інструкцією до опитувального листка слід на прикладі першої пари альтернатив пояснити принцип заповнення листка відповідей. Якщо студенти віддають перевагу догляду за тваринами, то повинні поставити знак (+) у клітинці листка відповідей, позначеній індексом 1.А., а у клітинці 1.Б – поставити знак (-).

Листок відповідей ДПО:

П	Т	Л	З	Х
1А	1Б	2А	2Б	3А
3Б	4А	4Б	5А	5Б

6А	-	6Б	-	7А
-	7Б	8А	-	8Б
-	9А	-	9Б	-
10А	-	-	10Б	-
11А	11Б	12А	12Б	13А
13Б	14А	14Б	15А	15Б
16А	-	16Б	-	17А
-	17Б	18А	-	18Б
-	19А	-	19Б	-
20А	-	-	20Б	-

Обробка результатів:

Після заповнення листка відповідей здійснюється підрахунок кількості плюсів (+) та мінусів (-) за стовпчиками. Таких стовпчиків у листку відповіді – 5, і кожний з них об’єднує професії одного з п’яти основних типів.

1. Професії типу **П** – “людина-природа” (тваринник, агроном, ветеринар).
2. Професії типу **Т** – “людина-техніка” (слюсар, швачка, шофер, інженер, механік).
3. Професії типу **Л** – “людина-людина” (продавець, медсестра, вчитель, вихователь).
4. Професії типу **З** – “людина-знакова система” (кресляр, програміст, оператор, лінгвіст).
5. Професії типу **Х** – “людина-художній образ” (художник, режисер, маляр, критик).

Домінуюча сфера професійних інтересів визначається за стовпчиком, має максимальну кількість плюсів, тоді, як стовпчик з значною кількістю мінусів вказує на сферу діяльності, до якої опитуваний не має інтересу. Аналізуючи відповіді, особливу увагу звертають на студентів, які не виявили інтересу до професії типу “людини-людині” (4 і більше мінусів у третьому стовпчику).

Тест на схильність до педагогічної професії

Інструкція: Нижче пропонується ряд якостей. “Приміряйте” їх на себе і оцініть ступінь їх виразності, виходячи з такої системи оцінки:

5- так; 4- в основному так; 3- важко сказати; 2- швидше за все ні; 1-ні.

1. Чи вважають інші, що Ви людина образлива, вразлива у спілкуванні (у відповідь на критику, зауваження)?
2. Чи довго зберігається у Вас на душі осад від різного роду переживань, що виникають при спілкуванні (розпач, радість, смуток)?
3. Чи часто у Вас буває піднесення або спад настрою?
4. Чи часто і довго Ви переживаєте критику на свою адресу?
5. Чи дуже Вас стомлює галаслива, весела компанія?
6. Ви помітно відчуваєте затруднення, соромитеся коли доводиться соромитися з людьми?
7. Вам легше і приємніше дізнаватися про щось із книжки, ніж запитати про це в інших?
8. Чи часто Ви відчуваєте бажання відпочити, побути наодинці?
9. Ви довго добираєте необхідні слова, коли Вам доводиться спілкуватися?
10. Ви віддаєте перевагу вузькому колу постійних знайомих перед широким колом нових?

Залежно від набраної кількості балів можна зробити висновок:

40-50 балів – Вам не дуже підходять професії з частими і напруженими міжособистісними контактами;

30-40 балів – Ви будете відчувати певний дискомфорт, який доведеться переборювати зусиллям волі;

20-30 балів – робота завдаватиме Вам певних незручностей, але в цілому буде задовольняти Вас;

10-20 балів – Вам підходить робота пов'язана зі спілкуванням.

Опитувальний листок Форверга на контактність

Інструкція: Пропонується оцінити себе за 9-бальною шкалою і визначити, якою мірою Ви наділені кожною із шести якостей у взаєминах з людьми. Бал 5 означає, що людина має цю властивість і більше дає ніж отримує. Менше ніж 5 – наділена меншою мірою, більше ніж 5 – відбувається зростання такої властивості.

1. Емпатія. Я бачу світ очима інших. Я розумію іншого і можу відчувати себе в “його шкірі”. Я розумію всі настрої, які йдуть від співрозмовника, і відповідаю на них.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

2. Теплота, повага. Я всіма різними засобами виявляю (хоча й не завжди обов'язково відчуваю), що я сприймаю іншого; я розумію те, що роблять інші, хоча не завжди і не у всьому згоджуюсь з ними. Я людина яка активно підтримує інших.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

3. Відвертість, щирість. Я більш відвертий, ніж фальшивий, у своїй взаємодії з іншими. Я не ховаюсь за “ролями” і “фасадами”, інші знають “на чому я стою”. Я залишаюся сам собою у спілкуванні з іншими.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

4. Конкретність. Не можу сказати, що я невизначений, коли говорю з іншими. Я не промовляю загальних фраз, не ходжу навколо, керуюся конкретним досвідом і поведінкою, коли говорю. Я намагаюся говорити ясно, чітко, точно.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

5. Ініціативність. У взаєминах з іншими я скоріше дію, ніж реагую. Я вступаю в контакт, не чекаючи, коли вступлять у контакт зі мною. Я спонтанний. Я виявляю ініціативу завжди щодо інших людей.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

6. Безпосередність. Я дію відкрито і прямо у стосунках з людьми, що мене оточують, не думаючи про те, як буду виглядати.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Методична розробка практичного заняття

з курсу *“Основи педагогічної майстерності”*.

Тема: Майстерність педагогічного спілкування.

Культура педагогічного спілкування.

Мета: Засвоєння основ культури педагогічного спілкування;

формування умінь спілкування у різних педагогічних ситуаціях.

План:

1. Перевірка головних теоретичних положень теми:

а) поняття та функції педагогічного спілкування;

б) структура педагогічного спілкування;

в) особливості спілкування на уроці фізичної культури та тренуванні з обраного виду спорту.

2. Аналіз педагогічних ситуацій запропонованих студентами.

Аналізуючи ситуацію спробуйте відповісти яка функція спілкування була переважаючою у кожного з партнерів:

- а) обміну інформацією;
- б) взаємодія;
- в) сприймання і розуміння партнера.

3. Опрацювання тесту “Педагогічний конфлікт”.

4. Підготувати виступ на тему “Запис в секцію” (3 – 5 хв.)

Література:

1. Педагогічна майстерність. – К., 1997 р.
2. Добрович А. Общение: наука и искусство. – М., 1987.
3. Ильин Е. Психология физического воспитания. – М., 1987.
4. Синица Е. Про такт і майстерність. – К., 1976.
5. Кан-Калик В. Учителю об педагогическом общении. – М., 1987.

Педагогічний конфлікт

до теми : “Культура педагогічного спілкування”.

В Американській школі вчителю пропонують перелік можливих реакцій на ситуацію конфлікту. Будь – ласка, прочитайте його уважно і проставте по кожній позиції бали. Якщо варіант відповіді відповідає вашій типичній реакції на конфлікт, запишіть на відповідному рядку три бали. Якщо ви інколи поступаєте так, як зазначено в списку два бали. Якщо дуже рідко, або ніколи так не поступаєте, впишіть один бал. Отже, коли в класі виникає конфлікт, я :

1. Кажу, щоб діти його припинили.
2. Намагаюся всіх заспокоїти.
3. Допмагаю дітям зрозуміти точку зору один одного.

4. Розводжу дітей і різні сторони.
5. Звертаюся за допомогою до директора.
6. Вияснюю, хто перший почав.
7. Стараюся зрозуміти, хто засновник конфлікту.
8. Намагаюся знайти компромісне рішення.
9. Перетворюю сварку на жарт.
10. Кажу, що нічого “робити з мухи слона”.
11. Заставляю одного з тих, що сварилися, уступити і вибачитися.
12. Підказую дітям, що можна знайти альтернативне рішення.
13. Підказую, в чому можна уступити.
14. Намагаюся відвернути увагу від конфлікту.
15. Дозволяю дітям до сперечатися (доторотися), якщо бачу, що від цього ніхто не постраждає.
16. Попереджую, що відправлю їх до директора.
17. Пропоную на вибір декілька варіантів вирішення конфлікту.
18. Допмагаю всім заспокоїтися.
19. Даю для всього класу завдання, щоб відвернути увагу.
20. Пропоную дітям розібратися в усьому після уроку.

Поставте бали і запишіть в п'ять стовпчиків по схемі.

I	II	III	IV	V
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20

Тепер підрахуйте суму балів у кожному стовпчику. Ці числа відобразять ти пічний для вас підхід до вирішення дитячих конфліктів. В якому стовпчику вищий бал, там і знаходиться ключ до розуміння вашої

поведінки. Чи співпадуть одержані дані з вашими уявленнями про педагогічну майстерність?

Якщо найбільшу суму балів ви набрали в **першому стовпчику**, це підхід типу: “Ніяких безпорядків! Я не потерплю неподобства! Я стараюсь до всіх бути справедливою, але класу потрібна тверда рука. Привчайтеся розрізняйте, що можна, а що ні”.

Другий стовпчик: “Вирішення проблем. Якщо є конфлікт, є і проблема. Я стараюся створити ситуацію, в якій ми всі могли б вирішити цю проблему. Тоді виникають продуктивні підходи і укріплюють взаєморозуміння”.

Третій: Компромісний підхід. Я вислуховую дітей і допомагаю їм. почути один одного. Далі підказую, в чому можна було б трохи уступити. Адже ми не можемо одержати все, чого б нам хотілося. Краще кусочок хліба, ніж нічого. “Краще синиця в руках, ніж журавель в небі”.

Четвертий: “Перемирливий підхід. Краще всього, коли все залагоджується мирно. Часто дитячі конфлікти не настільки серйозні, і я повертаю увагу дітей на щось інше”.

П’ятий: “Ігноруючий підхід. Я визначаю певні рамки і пропоную в них вирішити проблеми самим. Це корисно, хай вчаться бачити слідки своїх вчинків.

Методи самі по собі не можуть бути хорошими або поганими. Інколи краще всього зробити вигляд, що нічого не сталося. Буває так, що ситуація загрожує дитині, і реагувати треба миттєво, рішуче і твердо. Тут вже не до розбирання ситуації! Може статися так, що діти самі знайдуть прекрасний вихід з положення.

з курсу “*Основи педагогічної майстерності*”

Тема: **Культура педагогічного спілкування.**

Організація проведення індивідуальної бесіди.

Мета: Ознайомлення студентів з теоретичними аспектами організації комунікативної діяльності педагога в процесі індивідуальної бесіди; удосконалення вмінь моделювати, проводити і аналізувати індивідуальну бесіду.

План:

1. Ознайомлення студентів з методикою контактної взаємодії.
2. Обговорення головних теоретичних положень теми:
 - а) чинники, що сприяють або протидіють оптимальній взаємодії;
 - б) шляхи покращення спілкування на уроках ФВ.
3. Виконання вправ на поліпшення техніки взаємодії.
4. Моделювання педагогічної ситуації “Розробка та проведення індивідуальної бесіди на запропоновану тему”.

Література:

1. Основи педагогічного майстерства. – М., 1989.
2. Педагогічна майстерність. – К., 1997.
3. Деви В. Искусство быть другим. – М., 1986.
4. Скотт Дж. Конфликты. Пути их преодоления. – К., 1991.
5. Корнелиус Х., Фэйер Ш. Выиграть может каждый. – М., 1992.

Методична розробка практичного заняття

з курсу “*Основи педагогічної майстерності*”.

**ТЕМА: Педагогічна техніка як елемент педагогічної майстерності
спортивного педагога. Комунікативність учителя.**

МЕТА: Формування уявлень про роль комунікативності вчителя в професійній діяльності; головні компоненти комунікативності; способи комунікативної культури майбутнього вчителя.

ПЛАН:

1. Діагностика рівня сформованості у студентів комунікативності як професійно–значущої здібності педагога.
2. Перевірка головних теоретичних положень з теми:
 - а) мовлення вчителя як складова педагогічної майстерності;
 - б) мовлення і комунікативна поведінка вчителя;
 - в) функції мовлення вчителя та їх характеристика.
3. Виконання вправ на розвиток професійної комунікативності.

Література:

1. Добрович А. “Воспитателю о психологии и психогигиене общения”.- М.,1987р.
2. Кан-Калик В. “Учителю о педагогическом общении”. –М., 1987р.
3. “Педагогічна майстерність” –К., 1977р.
1. “Учителю о педагогической технике”. –М.,1987р.
2. Ільїн Е. “Психология физического воспитания”. –М.,1987р.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Діагностика рівня сформованості у студентів комунікативності як професійно значущої здібності педагога.

Загальний рівень комунікативності допоможе визначити тест

В.Ф. Ряховського.

Для визначення рівня вашої комунікативності слід відповісти на запропоноване нижче питання. Варіанти відповідей: “так” “ні”, “іноді”.

1. Вас чекає ординарна чи ділова зустріч. Чи вибиває вас з колії її очікування ?
2. Чи не відкладаєте ви візит до лікаря до останнього моменту?
3. Чи викликає у вас ніяковість і невдоволення доручення виступити з доповіддю, повідомленням, інформацією на будь якій нараді, зборах чи іншому подібному заході?
4. Вам пропонують поїхати у відрядження туди, де ви ніколи не були. Чи докладете ви максимум зусиль, щоб уникнути цього відрядження?
5. Чи притаманно вам ділитися своїми переживаннями з кимось?
6. Чи дратує вас, якщо незнайома людина на вулиці звертається до вас із проханням (показати дорогу, назвати час, відповісти на якесь питання?)
7. Чи вірите ви, що існує проблема батьків і дітей, що людям різних поколінь важко розуміти одне одного?
8. Чи посоромитесь ви нагадати знайомому, що він забув повернути вам невелику суму грошей, яку позичив кілька місяців тому?
9. У ресторані чи в їдальні вам подали недоброякісну страву. Чи промовчите ви, лише сердито відсунувши тарілку?
10. Залишившись на одинці з незнайомою людиною, ви не вступите з нею в бесіду і відчуєте себе обтяженим(ою), якщо першою заговорить вона. Чи це так?
11. Чи жахається ви будь-якої великої черги хоч би де вона була (у магазині, бібліотеці, касі кінотеатру)? Віддаєте перевагу відмові від свого наміру чи станете у хвіст і будете знемагати в очікуванні ?

12. Чи боїтеся ви брати участь у будь-якій комісії з розгляду конфліктної ситуації ?

13. У вас є власні індивідуальні критерії оцінки творів літератури, мистецтва, культури, і ні з чими міркуваннями ви не рахуетесь. Чи так це ?

14. Почувши будь де в кулуарах висловлювання, явно помилкової точки зору з добре відомого вам питання, чи віддаєте ви перевагу мовчанню і не вступите в суперечку?

15. Чи викликає у вас неприємне почуття будь-яке прохання допомогти розібратися в тому чи іншому службовому питанні або навчальній темі ?

16. Вам краще викласти свою точку зору (міркування, оцінку) в письмовій формі, ніж в усній?

Слід дати відповіді й підрахувати суму набраних балів. За кожне “так” – 2 очки, “іноді” – 1, “ні” – 0. За класифікатором визначте, до якої категорії людей ви належите.

30-32 очки - ви явно некоммунікбельні;

25-29 очок - ви замкнені, мовчазні, віддаєте перевагу самотності.

19-24 очки - ви певною мірою коммунікбельні у незнайомих обставинах відчуваєте себе цілком упевнено.

14-18 очок - нормальна коммунікбельність.

9-13 очок - ви досить коммунікбельні /іноді навіть занадто/.

4-8 очок - коммунікбельність ваша дуже висока; скрізь відчуваєте себе прекрасно; беретесь за будь-яку справу, хоча далеко не завжди можете її довести до кінця.

3 очки - ваша комунікабельність має хворобливий характер. Ви балакучі, багатослівні, втручаєтеся у справи, в яких зовсім не компетентні, запальні й образливі.

Виконання вправ на розвиток професійної комунікативності

Вправа 1. Візьміться за руки і утворіть коло. По черзі пройдіть це коло. Під час організації спілкування із співрозмовником використовуйте різні способи /прохання, гумор, питання, натяк, наказ/.

Мета спілкування – дістати дозвіл пройти крізь коло. Аналізується прийоми встановлення контакту.

Методична розробка практичного заняття
з курсу “*Основи педагогічної майстерності*”

Тема: **Культура педагогічного спілкування.**

Організація проведення індивідуальної бесіди.

Мета: Ознайомлення студентів з теоретичними аспектами організації комунікативної діяльності педагога в процесі індивідуальної бесіди; удосконалення вмінь моделювати, проводити і аналізувати індивідуальну бесіду.

План:

5. Ознайомлення студентів з методикою контактної взаємодії.
6. Обговорення головних теоретичних положень теми:
 - а) чинники, що сприяють або протидіють оптимальній взаємодії;
 - б) шляхи покращення спілкування на уроках ФВ.
7. Виконання вправ на поліпшення техніки взаємодії.
8. Моделювання педагогічної ситуації “Розробка та проведення індивідуальної бесіди на запропоновану тему”.

Література:

6. Основи педагогічного майстерства. – М., 1989.
7. Педагогічна майстерність. – К., 1997.
8. Деви В. Искусство быть другим. – М., 1986.
9. Скотт Дж. Конфликты. Пути их преодоления. – К., 1991.
10. Корнелиус Х., Фэйер Ш. Выиграть может каждый. – М., 1992.

Методична розробка практичного заняття
з курсу **“Основи педагогічної майстерності”**

ТЕМА: Педагогічна майстерність спортивного педагога.

Поняття педагогічної майстерності та характеристика її компонентів.

МЕТА: Формування у студентів потреби у самопізнанні, само дослідженні себе як майбутнього педагога, аналіз шляхів самовдосконалення своєї професійної майстерності.

План:

1. Проведення самодослідження-тестування “Особистість вчителя і професійна майстерність”.
2. Обговорення основних теоретичних положень:
 - критерії майстерності педагога та рівні її розвитку;
 - критерії ефективності діяльності викладача ФВ.

Література:

1. Амонашвили Ш. Здравствуйте дети.-М.,1983.
2. Амонашвили Ш. Размышления о гуманной педагогике.-М.,1996.
3. Борисова Е., Логинова Г. Индивидуальность и профессия.М.,1991.
4. Деркач А., Исаев А. Педагогическое мастерство тренера.-М.,1986.
5. Ильин Е. Психология физического воспитания.-М.,1984.
6. Основы педагогического мастерства.-М.-1989.

7. Педагогічна майстерність (За ред.Зязюна І.)-К.,1997.

Практична частина:

Діагностично-корекційна карта “Особистість вчителя і професійна майстерність”.

Студентам пропонується декілька блоків питань. Відповідаючи не пропускайте жодного запитання, не витрачайте часу на роздуми, давайте найбільш типову та природну для Вас відповідь “так”-(+) або “ні”-(-), уникайте невизначеності у відповідях.

Блок 1. Перевіряється сила, врівноваженість, жвавість нервових процесів – природна передумова для становлення Вашої професійної майстерності:

- 2.1. У Вас висока працездатність ? (+.-)
- 2.2. Вам легко зосередити увагу на запропонованому об’єкті?
- 2.3. В роботі у Вас гарний настрій?
- 2.4. Після напруженої праці Ви швидко відновлюєте сили?
- 2.5. Ви легко переключаєтеся з одного виду діяльності на другий?
- 2.6. Ви швидко виконуєте будь-яку роботу?
- 2.7. Ви дієте швидко і рішуче?
- 2.8. Ви легко включаєтеся в нову ситуацію?
- 2.9. Вас не стомлює тривала присутність інших поруч з Вами?
- 2.10. Ваша мова ритмічна, емоційна?

Підрахуйте кількість позитивних відповідей в блоці. Якщо їх виявляється 8-10 у Вас високий рівень психофізіологічної готовності до праці вчителем, 4-7 середній, 1-3 критичний рівень.

При середньому і критичному психофізичному рівні передумов до професійної діяльності необхідно повернутися до запитань з заперечними

відповідями, відокремити для себе їх зміст і значимість, продумати конкретні засоби індивідуального тренування.

Блок 2. Визначаються головні якості психіки і поведінки – соціально-психологічна основа удосконалення професійної майстерності (запитання з подвоєними відповідями);

- 2.11. Про Вас кажуть, що Ви вразливий і емоційний? (+,-)
- 2.12. Вам легко помітити і відчути стан іншої людини?
- 2.13. Ви любите фантазувати, вигадувати щось?
- 2.14. Ви самі прагнете до спілкування з іншими людьми?
- 2.15. Ви терплячі і витримані в стосунках з іншими?
- 2.16. Вас вважають людиною тямущою?
- 2.17. Зустрічаючись з труднощами Ваша думка працює інтенсивніше?
- 2.18. Вам подобається робота яка вимагає заздалегідь продуманого плану?
- 2.19. Ви вважаєте, що у Вас добре розвинуте почуття ритму?
- 2.20. Ви рахуетесь із своїм і чужим часом?

Підрахуйте в блоці кількість позитивних відповідей; 18-20 показник високого рівня можливостей для педагогічного самовдосконалення, 10-17 – рівень достатньої готовності до професійного вдосконалення, до 9 – рівень критичний. Наявність критичного рівня вимагає послідовної зосередженості уваги і дій учителя.

Блок 3. Риси особистості високопрофесійного педагога (запитання з подвоєними відповідями).

- 3.1. Ви людина ерудована, з широким світоглядом? (+,-)
- 3.2. Ви дійсно людина дисциплінована, відповідальна?
- 3.3. У Вас сильно розвинуто почуття гідності, повага гідності інших?
- 3.4. Вас вважають людиною порядною і совісною?

- 3.5. Про Вас кажуть, що Ви уважні до інших, тактовні?
- 3.6. Вам легко уявити себе на місці іншого?
- 3.7. Ви людина самокритична і справедлива?
- 3.8. Ви оптиміст і завжди вірите в краще майбутнє?
- 3.9. Ви любите дітей і Вам цікаво в їх товаристві?
- 3.10. Ви ціните жарти і не гніваєтесь, коли жартують над Вами?
- 3.11. Ви можете захопити справою і повести за собою людей?

Проаналізуйте своє відповіді наступним чином: 5 перших “так” і 5 других “ні” говорять про виражений авторитарний (пригнічуючий) стиль керівництва, а перших 5 “ні” і других 5 “так” – свідчення гуманістичного стилю, демократичного співробітництва з дітьми. Якщо оцінки зсунуті в якийсь один бік, можна говорити про тенденції до прояву даного стилю. Різні оцінки подані рівномірно, говорять або про змішаний, або про не складений ще стиль педагогічного керівництва. Проаналізувавши зміст запропонованих запитань, учителю важливо накреслити необхідну лінію зміни методів діяльності і спілкування з дітьми в бік демократизації і гуманізації.

Блок 4. Діагностичний тест “Індивідуальний стиль педагогічного керівництва”. Заповнюється індивідуально. Відповіді “так” або “ні”.

1. Ви впевнені, що завжди краще знаєте, що потрібно школярам, ніж вони самі?
2. Ви прагнете, щоб школярі виконували Ваші настанови?
3. Ви схильні звинувачувати в невдачах не себе, а інших людей?
4. Вам притаманне прагнення побачити в дітях більше позитивного ніж негативного?
5. В шкільних справах Ви прагнете виходити з того, що є цікавим і захоплюючим для дітей?

6. Ви легко засвоюєте і приймаєте все нове і незвичне (моду, речі, методи роботи)?
7. Ви впевнені, що для керівника важливіше почуття гумору, ніж іронії чи сарказму?
8. Ви прагнете, щоб школярі виконували Ваші настанови?
9. Ви схильні звинувачувати в невдачах не себе, а інших людей?
10. Вам притаманне прагнення побачити в дітях більше позитивного ніж негативного?
11. В шкільних справах Ви прагнете виходити з того, що є цікавим і захоплюючим для дітей?
12. Ви легко засвоюєте і приймаєте все нове і незвичне (моду, речі, методи роботи)?
13. Ви впевнені, що для керівника важливіше почуття гумору, ніж іронії чи сарказму?

Проаналізуйте своє відповіді наступним чином: 5 перших “так” і 5 других “ні” говорять про виражений авторитарний (пригнічуючий) стиль керівництва , а перших 5 “ні” і других 5 “так” – свідчення гуманістичного стилю, демократичного співробітництва з дітьми. Якщо оцінки зсунуті в якийсь один бік, можна говорити про тенденції до прояву даного стилю. Різні оцінки подані рівномірно, говорять або про змішаний, або про не складений ще стиль педагогічного керівництва. Проаналізувавши зміст запропонованих запитань, учителю важливо накреслити необхідну лінію зміни методів діяльності і спілкування з дітьми в бік демократизації і гуманізації.

В кінці заняття студентам пропонується скласти словесний портрет “ідеального” вчителя ФВ.

Методична розробка практичного заняття
з курсу **“Основи педагогічної майстерності”**

**ТЕМА: Педагогічна техніка як елемент педагогічної майстерності
спортивного педагога. Майстерність вчителя в керуванні
психічним самопочуттям.**

МЕТА: Формування уявлень про сутність саморегуляції та її роль у професійній діяльності вчителя. Оволодіння засобами психологічного настроювання вчителя на наступну діяльність, створення установки на самостійну роботу з удосконалення засобів психофізичної саморегуляції.

План:

1. Діагностика рівня емоційної стабільності і здатності до керування психологічним самопочуттям.
2. Перевірка головних теоретичних положень теми:
 - А. Поняття педагогічної техніки;
 - Б. Керування психічним самопочуттям.
3. Виконання вправ на розвиток вмінь психофізичної саморегуляції, настроювання на наступну діяльність.

Література

1. Габдреева Г. Самоуправление психическим состоянием. К., 1981.
2. Беляев Г., Лобзин В., Копылова И. Психологическая саморегуляция.-Л., 1983.
3. Львова Ю. Творческая лаборатория учителя. - М.,1985.
4. Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу // Тв. У 7 т., К., 1954.
5. Сухомлинський В.О Сто порад учителю / Вибр. тв. у 5т.-К.,1976.
6. Педагогічна майстерність (За ред. Зязюна І.)-К.,1997.

Виконання вправ на розвиток умінь психофізичної саморегуляції,
настроювання на наступну діяльність.

Дія в передбачуваних обставинах. Одним з важливих елементів психологічного настроювання вчителя є використання магічного “якби”.

Побувавши в уявному світі вчитель переносить почуття, що виникли у реальність, починає працювати з натхненням.

Використовуючи засіб “якби”, продемонструйте варіант привітання учнів:

- Ви вперше увійшли у цей клас;
- Ви класний керівник у цьому класі впродовж тривалого часу;
- Ви засмучені вчинком учнів, до яких прийшли;
- Ви відчуваєте гордість за успіхи учнів у навчанні;
- Ви маєте повідомити неприємну новину;
- Ви маєте повідомити приємну новину.

Проаналізуйте, на що у вашому досвіді можна спертися для створення передбачуваної ситуації “якби”. Визначте причину можливих ускладнень під час виконання цієї справи.

Для виявлення *рівня емоційної стабільності* студентів рекомендується використати систему запитань Айзенка:

1. Чи часто Ви відчуваєте потребу мати друзів, які Вас розуміють, можуть підбадьорити чи втішити?
2. Чи не вважаєте Ви, що Вам важко відповідати “ні”?
3. Чи часто у вас бувають спади та піднесення настрою?
4. Чи часто Ви відчуваєте себе нещасним(ною) без достатніх на це причин?
5. Чи виникає у Вас почуття ніяковості й хвилювання, коли ви хочете розпочати розмову з симпатичним(ною) незнайомцем(кою)?
6. Чи часто Ви тривожитесь з приводу того, що зробили або сказали щось таке, чого не слід було робити або говорити?
7. Чи легко Вас образити?

8. Чи правильно, що Ви іноді зовсім мляві?
9. Чи часто Ви мрієте?
10. Чи часто Вас непокоїть почуття провини?
11. Чи вважаєте Ви себе людиною збудливою і чутливою?
12. Чи часто виконавши якусь важливу справу, Ви відчуваєте, що могли б виконати її ще краще?
13. Чи буває, що Вам не спиться через те, що думки лізуть у голову?
14. Чи буває у Вас “серцебиття”?
15. Чи бувають у Вас напади тремтіння?
16. Чи хвилюєтесь Ви з приводу якихось неприємних подій, які могли б відбутися?
17. Чи часто Вам сняться жахи?
18. Чи турбує Вас який-небудь біль?
19. Чи можете Ви назвати себе нервовою людиною?
20. Чи легко Ви ображаєтесь, коли інші вказують на Ваші помилки в роботі або на ваші особисті недоліки?
21. Чи непокоїть Вас почуття, що Ви чимось гірші за інших?
22. Чи дбаєте Ви про своє здоров'я?
23. Чи страждаєте Ви через безсоння?

Підрахуйте кількість позитивних відповідей. За кожен позитивну відповідь надається 1 бал. Для особи, що набрала 12 і більше балів, характерна низька емоційна стабільність; менше 12 балів свідчать про те, що емоційна стабільність людини сформована на достатньому рівні.

Здатність до саморегуляції можна перевірити використовуючи наступний тест.

Дайте відповідь словами ”так” чи “ні” на питання, що стосуються самопочуття та настрою:

1. Ви завжди стримані і витримані?
2. Ваш настрій, як правило, піднесений?

3. Під час заняття в аудиторії і вдома Ви завжди уважні і зосереджені?
4. Ви вмієте керувати своїми емоціями?
5. Ви завжди уважні і доброзичливі у спілкуванні з товаришами і близькими?
6. Ви легко засвоюєте вивчений матеріал?
7. У Вас немає шкідливих звичок, від яких хотілося б позбавитись?
8. Вам не доводилось жалкувати, що в якійсь ситуації Ви вели себе не найкращим чином?

Підрахуйте кількість “так” і “ні” і зробіть висновок. Якщо всі відповіді “так”, то це свідчить або про спокійність, відсутність тривоги, вмінні керувати собою, або про завищену самооцінку; якщо відповіді “ні” на всі чи деякі питання, то це говорить про тривожність, невпевненість, незадоволеність собою, самокритичності. Змішані відповіді (і ”так” і “ні”) вказують на вміння бачити свої недоліки, а це перший крок самовиховання. Наступні кроки можна зробити, якщо усвідомити засоби саморегуляції і оволодіти її методикою. Серед важливіших способів саморегуляції виділяють наступні:

1. виховання доброзичливості та оптимізму;
2. контроль своєї поведінки (регуляція м'язового напруження, темпу рухів, мовлення, дихання);
3. розрядка у діяльності (трудотерапія, музико терапія, бібліотерапія, гумор, імітаційна гра);
4. самонавіювання.

Тест “Чи вмієте Ви контролювати себе?”

(можливі відповіді тільки “так” або “ні”)

1. Мені здається важко наслідувати інших людей.

2. Я би, напевно, міг при нагоді поваляти дурня, щоб привернути увагу або порозважати оточуючих
3. З мене міг би вийти не поганий актор.
4. Іншим людям здається, що я переживаю щось більш глибоко, ніж це є насправді.
5. В компанії я рідко буваю у центрі уваги
6. В різних ситуаціях і в спілкуванні з різними людьми я часто поводжуся зовсім по різному.
7. Я можу відстоювати тільки те, в чому щиро переконаний.
8. Щоб досягти успіху у справах і у відносинах з людьми, я намагаюсь бути таким, яким мене хочуть побачити.
9. Я можу бути дружелюбним (товариським) з людьми, котрих я не терплю.
10. Я завжди такий, яким здаюсь.

Нарахуйте собі по одному балу за відповідь “ні” на питання 1, 5, 7 і за відповіді “так” на всі інші. Підрахуйте суму балів. Якщо Ви відповідали щиро, то про Вас можна сказати наступне:

0-3 бали. У Вас низький комунікативний контроль і Ви не вважаєте потрібним його змінювати в залежності від ситуації. Ви здатні до щирого відвертості у спілкуванні. Дехто вважає Вас незручним у спілкуванні по причині Вашої прямолінійності.

4-6 балів. У Вас середній комунікативний контроль. Ви щирі, але стримані у своїх емоційних проявах. Вам потрібно більше рахуватися у своїй поведінці з оточуючими.

7-10 балів. У Вас високий комунікативний контроль. Ви легко входите в любую роль, гнучко реагуєте на зміни ситуації і навіть в стані передбачити враження, котре ви призводите на оточуючих.

Методична розробка практичного заняття
з курсу *“Основи педагогічної майстерності”*

**ТЕМА: Педагогічна техніка як елемент педагогічної майстерності
спортивного педагога. Основи техніки мови. Дикція.**

МЕТА: Розвиток у студентів артикуляційного апарату, навичок спілкування.

План:

1. Перевірка головних теоретичних положень теми:
 - А. Дикція, її значення у педагогічній діяльності;
 - Б. Головні недоліки дикції педагога та шляхи їх подолання.
2. Робота над дикцією.
3. Вправи на розвиток найпростіших навичок спілкування.

Література:

1. Педагогічна майстерність (За ред. Зязюна І.)-К.,1997.
2. Буяльський Б. Поезія усного слова. –К., 1989.
3. Никольская С. Техника речи. –М., 1988.
4. Томан І. Мистецтво говорити. –К.,1986.

Виконання вправ на розвиток найпростіших навичок спілкування.

Звернення до учня з різною системою пристосованості

Вправа: “Добрий день”

Зверніться до учня з 10 відтінками: страх, задоволення, дисциплінованість, радість, незадоволення, іронічно, докір, здивування, з достоїнством, байдуже.

Визначається підтекст, говоримо про картини, викликані даним текстом, пристосування вчителя до обставин.

Студенти по черзі заходять в аудиторію і вітаються з присутніми, а потім розгадуються пристосування вчителя, чим викликане таке відношення.

Вправа: “Йди сюди”

Розгадуємо, з якою метою кличе вчитель:

А) Зверніться до учня: “Йди сюди” з метою відволікання від бешкетування у коридорі на перерві;

Б) Зверніться до учня: “Йди сюди” з метою заохочення за гарну відповідь з місця і виклику до дошки.

В) Зверніться до учня: “Йди сюди” з метою допомогти повісити карту.

Вправа: Логічне читання тексту:

А) розставити логічні паузи і виразно прочитати речення:

1. сідайте правильно / пишемо завдання;
2. прийду до тебе завтра / мабуть / ввечері.

Б) визначити логічні наголоси:

Ми зайняли перше місце.

Ми зайняли перше місце.

Ми зайняли перше місце.

Ми зайняли перше місце.

Вправа: Розвиток емоційної виразності мови:

А) Вимовляти “вимогливо”, “закликаючи до дії”, “обіцяючи цікаво”, “зі здивуванням”, “у спокійній впевненості”, “сердито”, “з лукавістю”:
Подивіться всі сюди!

Озирніться навколо!

Відкрийте підручники!

Встаньте всі!

Б) Вимовити “з переможною радістю”, “сухо констатуючи”, “м’яко”, “доброзичливо”, “урочисто”, “по-дружньому”, “зневажливо”, “весело-незначно”: Команда нашого класу зайняла перше місце у змаганнях.

За відвідуванням занять ви на першому місці.

Ви відмінно впоралися з завданням.

Вправа: на розвиток діафрагмально-реберного дихання: *”Квітковий магазин”*:

В.П. – стоячи. Для контролю ліву руку покладіть на живіт, праву на ребра. Видихайте на *n-ффф*; при цьому живіт втягнеться.

Виконання – Роблячи вдих, що Ви нюхаєте квітку. При цьому живіт висувається вперед, ребра розширюються, закріпіть вдих товчком живота, підтягніть низ живота (кашель або позив до кашлю). Після чого починайте видих повільно і плавно на *n-ффф*, при цьому живіт поступово втягується, ребра опускаються. Вдих – короткий, видих – довгий.

Вправа виконується 2-3 рази.

Робота над дикцією

Вправа: *”П’ятачок”*:

Тренування губних м’язів. В.П.: зуби зімкнуті, губи в звичному спокійному стані.

На рахунок “один” губи зібрати в “п’ятачок”, а потім, намагаючись не розжимати “п’ятачка”, робити колові рухи, вправо, вниз, вліво, вверх;

повторити це коло 3-4 рази, після чого стільки ж раз зробити цю вправу зліва направо.

Вправа: “Почісування”.

Нижні зуби торкаються верхньої губи і злегка почісують її, потім цей рух роблять верхні зуби, торкаючись нижньої губи. Вправа повторюється 3-4 рази.

Скоромовки.

В роботі над скоромовками не можна просто пробовувати слова, потрібно знайти в них певний зміст. Починати роботу над текстами скоромовок потрібно у повільному темпі, попередньо потренувавшись в вимовлянні найбільш складних сполученнях слів окремо. Потім можна прискорювати темп вимовлення скоромовок, не забуваючи про логічні наголоси.

1. Марина варила, Лариса солила.
2. Коси косо поки роси! Коси коса поки роса!
3. У полі просо, у просі – роси. Роса росила, коса косила.
4. Кіт котив коток по току, коток попав на лапу коту.
 5. Ми носили воду в ситі, та дерева не политі, воду в ситі не носити, саду ситом не полити.
 6. Бурі бобри брід перебрели, забули бобри забрати торби.
 7. У голубки-горлички гуркотливе горличко. Горличка гуркоче, горличка воркоче.
 8. Жатка в полі жито жне, жатку жайвір дожене.
 9. Тишком-нишком вийшла мишка із нори.
 10. Гей, малий! Скажи малому, хай малий малому скаже, хай малий теля прив’яже.
 11. Ходить квочка коло кілочка, водить діток коло квіток.
 12. Бігли коні під мостами з золотими копитами.

13. В нашого діда капелюх не по-капелюхівські.
14. Мусій муку сій, печи паляниці, клади на полиці.
14. Ліз карасик через перелазик, та й у воду плюсь!
16. Летіла лелека, заклекотіла до лелеченят.
17. У стозі пшениця, під стогом – криниця там щука-риба грала, золоте перо мала., сама собі дивувала, що хороше вигравала.
18. Не клюй, курко, крупку, не кури, котку, люльку.
19. Соловей, солов'ят од сонечка заслони.
20. Всіх скоромовок не перескоромовити і не перевискоромовити.
21. Женчик, женчик, невеличкий, на женчику черевички, і шапочка чорненька, і даточка червоненька.
22. Босий хлопець сіно косить – роса босі ноги росить.
23. В домі Дмитра дим. Ой, ходім туди, ходім рятувати Дмитрів дім.
24. Семен сказав своїм синам: "Сини-соколи, складіть сіно". Сини склали скирту сіна. Семен сказав своїм синам: "Спасибі".
25. Вередували вереднички, що не зварили вареничків, не вередуйте вереднички, ще наваряться варенички.
26. Напекли млинців, назвали кравців, а кравець за млинець та й побіг у танець.
27. Віз Котик овес на млин, зачепив вусами тин;
28. млин гуркоче – мірошник регоче.
29. Мусію, Мусію муку сію, печу паляниці, кладу на полиці.
30. Їхала Хима до Максима візком-тарадайкою
31. тарадайка торохкотіла, сива кобила везти не хотіла.

32. Ішов Прокіп – кипів окріп, прийшов Прокіп – кипить окріп як без Прокопа кипів окріп, так і при Прокопові і при Прокописі, і при Прокопенятах кипить окріп.
33. Ішла Баба дубнячком, зачепилась гапличком: сюди смик, туди смик – одчепися мій гаплик.
34. На стозі пшениця, під стогом – криниця, там шука-риба грала, золоте перо мала, сама собі дивувала, як хороше вигравала.
35. Летів горобець через безверхий хлівець, ніс четвертак гороху, без червотоку, без червоточини, без начервоточини.
36. Стриб-стриб-стриб – підстрибує по стерні рідня: перепілка, перепел, перепеленя.
37. Ходить квочка коло кілочка, водить діточок коло квіточок;
38. Квочка каже: “Квок, ось золотий кілок”.
39. Мишко просить Мишку: “Мишко, не топчи мішки у Мишка”.

Методична розробка практичного заняття
з курсу *“Основи педагогічної майстерності”*

**ТЕМА: Педагогічна техніка як елемент педагогічної майстерності
спортивного педагога. Основи мимічної та пантомімічної
виразності.**

МЕТА: Розвиток у студентів вмінь виражати педагогічно доцільно своє
відношення, реакцію, настрій не вербально, а мимікою та
пантомімікою.

План:

1. Перевірка головних теоретичних положень теми:

- а) Роль невербальних засобів у спілкуванні;
- б) Вимоги до міміки і пантоміміки педагога. Недоліки вчителів початківців та шляхи їх подолання.

2. Вправи на розвиток мімічної та пантомімічної виразності

Література:

1. Булатова О.С. Педагогический артистизм; Учеб пособие для студ. высш. учеб. заведений. –М.: Издательский центр “Академия”, 2001.
2. Гиппиус С. Гимнастика чувств. –М., 1987.
3. Изард К. Эмоции человека. –М., 1987.
4. Педагогічна майстерність (За ред. Зязюна І.)-К.,1997.
5. Станиславский К. Работа актера над собой //Собр. соч. в 8т. –М., 1954. Т.3.
6. Цимбалюк І.М. Підвищення професійної кваліфікації: психологія педагогічної праці. –2-ге видання. –К.: ВД “Професіонал”, 2004.
7. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: Навч. посібник –К.: Знання, 2007.

Вправа 1. Знайомство з позами.

“Прочитайте значення пози і проаналізуйте, завдяки яким її елементам поза набуває того чи іншого змісту. Визначте прибудови, які демонструються позами.

Під час аналізу змісту пози увага зосереджується на таких елементах: розташування тулуба, тонус м’язів, співвідношення у розташуванні тулуба й голови, положення рук, ніг, автоконтакт рук, ніг тощо.

Вправа 2. Ознайомлення з міміко-динамічним виразом обличчя.

Користуючись спеціально підібраним ілюстративним матеріалом ознайомтеся з елементами міміки, проаналізуйте мімічні вирази при різних психічних станах людини.

Для закріплення знань, здобутих під час виконання вправ 1 і 2 пропонується продемонструвати ті чи інші емоційні стани за допомогою

позу, жесту й міміку. На картках із завданнями мають бути зображені такі стани: здивування, підозра, доброзичливість, радість, збентеженні, зневага, втомленість тощо. Оцінюється точність передачі змісту заданого емоційного стану. Обговорюються причини помилок, визначаються яскраві, точні способи вираження станів.

Вправа 3.

Студентам пропонується описати одного з присутніх, відобразивши індивідуальні особливості його міміки, пози, жестів. Оцінюється точність і повнота виділення характеристик зовнішності.

Хід заняття:

Вправи на розвиток розуміння експресій психічного стану особистості.

Вправа: Хто це?

Написати завчасно характеристику невербальної поведінки одного із студентів групи. Прочитати на занятті без вказування адресат. Група визначає кому із її членів вона може належати.

Вправа: Почуття з якими я прийшов на заняття.

Пропонується, за бажанням, за допомогою міміки і жестів виявити ті почуття, з якими йшов на заняття. Завдання можна уявити і як почуття, з якими знаходишся на занятті.

Методична розробка до практичного заняття
з курсу *“Основи педагогічної майстерності”*

Тема: Тактовність вчителя у педагогічній взаємодії.

Мета: шляхом самоспостереження, самоаналізу виявити свій індивідуальний стиль спілкування, наявність педагогічного такту: розвиток у студентів вміння проявляти педагогічний такт у різних умовах навчально-виховної роботи.

План:

1. Перевірка головних теоретичних положень теми:
 - а) сутність поняття “такт”, особливості поведінки тактовного вчителя;
 - б) співвідношення поняття “такт” – “педагогічний такт”.
2. Аналіз заготовлених студентами пед. ситуацій у яких розглядаються конфліктні ситуації: вчитель-учень, тренер-спортсмен (для учнів молодшого, середнього та старшого шкільного віку), та способів виходу з них (авторитарних, демократичних, ліберальних) у тактовній і нетактовній формі.

Література:

1. Педагогічна майстерність. –К., 1997.
2. Ильин Е. Психология физического воспитания. – М., 1987.
3. Кан - Калык В. Учителя о педагогическом общении. – М., 1987.
4. Воспитателю о психологии и психогигиене общения. – М., 1987.
5. Педагогічна соціологія. – Тернопіль, 1998.
6. Синиця І. Педагогічний такт і майстерність учителя. – К., 1981.

Методична розробка до практичного заняття
з курсу **“Основи педагогічної майстерності”**

Тема: **Майстерність педагогічного спілкування.**

Педагогічний такт учителя.

Мета: розуміння сутності педагогічного такту, особистих рис вчителя, які є передумовою оволодіння педагогічним тактом.

План:

1. Перевірка теоретичних знань:
 - а) функції і принципи педагогічного такту;
 - б) морально – психологічні якості особистості вчителя як передумови педагогічного такту.

2. Робота з щоденниками професійного росту студентів.

Література:

1. Педагогічна майстерність. – К., 1997.
2. Амонашвили Ш. Размышления о гуманной педагогике. – М., 1987.
3. Ильин Е. Психология физического воспитания. – М., 1987.
4. Педагогічна соціологія. – Тернопіль, 1998.
5. Синиця І. Педагогічний такт і майстерність учителя. – К., 1981.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

1. Методика для визначення наявності і ступеня розвитку якостей і властивостей особистості, необхідних для успішного оволодіння педагогічним тактом.

Заповніть оціночний лист особистісних характеристик.

Критерії оцінювання

Якості та властивості особистості.	точ но вол оді ю (5)	нап евн о вол оді ю (4)	ва жк о ск аза ти (3)	нап евн о не вол оді ю (2)	точ но не вол оді ю (1)
1. Любов до дітей					
2. Гуманність					
3. Вимогливість					
4. Педагогічна зіркість,					

пильність					
5.Винахідли вість у рішенні педагогічни х завдань					
6.Творче мислення					
7.Гнучкість поведінки					
8.Витримка, володіння собою					
9.Доброзичл ивість					
10.Комуніка бельність					

II. Методика самоосвітньої роботи з формування тактовної поведінки:

1. Розграфіть аркуш паперу, як це показано нижче:

Рис	д	ро	ко	у	бат	осо
и	р	ди	лег	ч	ьк	би,
та	уз	чі	и	н	и	дум
яко	і			і	уч	ки
сті					нів	яки
ва						х
шо						для
го						вас
“я”						важ
						ливі

--	--	--	--	--	--	--

2. Запишіть до списку рис та якостей вашого “Я” ті з них, які на ваш погляд, заважають вам бути тактовним.
3. Уточніть наявність у вас зазначених рис таким чином: ознайомте зі списком ваших друзів, колег учнів та інших значимих для вас осіб і запропонуйте їм уточнити та доповнити список.
4. З усіх, вказаних вами та підтверджених іншими рис “Я” виберіть ті дванадцять, які зазначаються найчастіше.
5. Із дванадцяти рис виберіть ту, яка, на ваш погляд, найбільше заважає вам бути тактовним. Протягом одного тижня працюйте над нею. Наступний тиждень присвятіть роботі над іншою рисою вашого “Я”, і так 12 тижнів.
6. Оцінюйте в балах успішність вашої роботи. Щовечора підводьте підсумки роботи за день і виставляйте оцінку в балах. За тиждень виводьте оцінку як середнє арифметичне щоденних. Облік роботи ведіть упродовж усього часу над собою.
7. Через 12 тижнів роботу почніть спочатку. У процесі самопізнання та самовдосконалення коригуйте список.

Працюйте над собою впродовж кількох років ви оптимізуєте не лише свою професійну діяльність, а й матимете більше радості від усього, що навколо нас. Успіху вам!

Методична розробка практичного заняття
з курсу *“Основи педагогічної майстерності”*

ТЕМА: Психолого-педагогічна підготовка майбутнього спортивного педагога.

МЕТА: Знайомство з методами розвитку педагогічних здібностей; формування адекватних уявлень про педагогічну професію.

План:

- Значення прикладних знань та умінь в удосконаленні майстерності педагога.
- Методи розвитку педагогічних здібностей.
- Моделювання педагогічної ситуації.

Письмова робота на тему “Я і моя професія” за схемою:

а) Професійна біографія (описати причини, що сприяли вибору педагогічної професії. Основні події, які вказують, що вибір зроблено не випадково);

б) Філософія педагогічної діяльності (виклад власних поглядів на професію вчителя і свою майбутню професійну діяльність);

в) Проблеми і перспективи освіти (назвати головні проблеми, а також висловити свої погляди на майбутнє нашої школи; виділити ту проблему, яку студент вважає головною, спробувати визначити її причини, запропонувати способи розв’язання.

Література:

1. Амонашвили Ш. Размышления о гуманной педагогике.-М.,1996.
2. Азаров Ю Искусство воспитывать –М.,1986.
3. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. Навч.посібник.-К.,1995.
4. Деркач А., Исаев А. Педагогическое мастерство тренера.-М.,1986.
5. Макаренко А.С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду. Тв.у 8 т.- М.,1984.
6. Основы педагогического мастерства.-М.-1989.
7. Педагогічна майстерність (За ред.Зязюна І.)-К.,1997.

Студентам пропонується декілька педагогічних ситуацій для обговорення та надання можливих рішень:

СИТУАЦІЯ 1.

Вихователь групи продовженого дня під час прогулянки проводить з учнями рухливі ігри, в яких беруть участь усі, крім Іри. Іра добре вчиться з усіх предметів, а з фізкультури у неї “трійка”. Ірі 10 років, але вона малорухлива і незграбна в рухах, має надмірну вагу і тому надає перевагу іграм, котрі потребують виявлення не фізичних, а інтелектуальних якостей. Вона із задоволенням відгадує ребуси, охоче бере участь в іграх, де потрібно віднайти як можна більше слів на запропоновану букву, назвати назви річок чи міст. В цих іграх вона завжди виходить переможцем і це дає їй велике задоволення. А в таких популярних іграх як “третій зайвий” або стрибки через скакалку чи “резинки”, де потрібна спритність, відмовляється бути учасницею. Говорить, що їй не хочеться, не цікаво.

Згідно з проханням вихователя групи продовженого дня директор викликав до себе вчителя ФВ, батьків та у присутності вихователя здійснює обговорення.

Що може зробити вихователь, щоб Іра разом з дітьми приймала участь у рухливих іграх?

Можливі рішення:

- робити те, що в неї погано виходить;
- необхідно пояснити Ірі, чому їй необхідно грати у рухливі ігри (розвивати спритність, підвищити оцінку з Дівчинку не потрібно травмувати і примушувати її фізкультури, покращити будову тіла);
- рекомендувати батькам звернути увагу на фізичне виховання Іри, допомагати їй частіше рухатися вдома;
- потрібно ввести в рухливі ігри елементи інтелектуальних ігор;
- призначити суддею і систематично привчати Іру до участі в іграх;
- запропонувати своє рішення.

СИТУАЦІЯ 2.

Класному керівнику 8 –го класу поскаржився вчитель фізкультури на те, що дівчата його класу не відвідують уроки без поважних причин. Він попросив прийняти міри, щоби відвідування уроків було забезпечено. У розмові дівчата поскаржилися класному керівнику на те, що вчитель фізкультури вимагає приходити на уроки у короткій формі і не дозволяє приходити в тренувальному костюмі, а вони соромляться в такому вигляді з'являтися перед однокласниками. В зв'язку з цим, вони вирішили взагалі не відвідувати уроки фізичного виховання. Як класний керівник повинен вчинити у даній ситуації?

Можливі рішення:

1. категорично поставити питання про відвідування дівчатами уроків фізкультури і дотримання ними вимог, які вимагає вчитель фізкультури. Нагадати, що за невідвідування уроків і за невиконання в зв'язку з цим програми може бути поставлена незадовільна оцінка з фізичної культури, а також з поведінки;
2. пояснити дівчатам, що вимога короткої форми не є каприз вчителя, а викликана гігієнічними вимогами і рекомендаціями лікарів і методистів. Переконати їх в необхідності дотримання висунутих вчителем вимог;
3. підтримати дівчат в їхніх претензіях, постаратися переконати вчителя фізкультури у не принциповості його вимог щодо форми. У випадку недосягнення загальної думки винести це питання на обговорення педагогічної ради.
4. Запропонувати свої варіанти вирішення.

СИТУАЦІЯ 3.

Володимир Н. проходив педагогічну практику у школі і повинен був проводити тренування з волейболу з хлопчиками 5-6 класів. Напередодні Володимир цілий вечір Володимир склав конспект навчально-тренувального заняття. Передивившись записи зі спеціалізації, підручники з рухливих ігор, він вирішив провести заняття за методом колового тренування з використанням емоційних ігор та естафет. Для проведення

естафет йому було потрібно 8 скакалок і 10 волейбольних м'ячів. Володимир порадився з товаришами по групі і тренером. Їм сподобались ігри, що запропонував Володимир (“Не впусти м'яча”, “Колова естафета з м'ячем”, “Попади у ціль”, “Хто попереду”). На тренування Володимир прийшов на 10 хвилин раніше. В залі на нього чекали діти. Відкривши допоміжне приміщення, Володимир взяв скакалки і побачив, що в наявності є лише один м'яч. Володимир запитав дітей, чи ніхто не брав м'ячі? Всі почали говорити, що тільки що був вчитель фізкультури і він взяв м'ячі. Вчитель сказав, що команда дівчат сьогодні грає фінальну гру на першість району в іншій школі і тому він забрав м'ячі. Почувши це Володимир розгубився. Він почав спонтанно думати, що йому робити.

- Питання: 1. Проаналізуйте ситуацію та запропонуйте своє рішення.
2. Щоб Ви зробили на місці Володимира?
 3. Які вміння та якості повинен проявити Володимир, щоб провести заняття?

Додаткові педагогічні ситуації:

- Ви заходите на перерві у клас, де викладаєте. Клас збуджений, увага розсіяна. Заготуйте будь-яку інформацію, котру маєте повідомити (вона не повинна бути емоційною чи мотиваційно-сильною, наприклад оголошення про наступні змагання). Подбайте про те, щоб привернути увагу до себе.

- Вчитель фізкультури перший раз йде на урок. Відгуки про клас погані: погана дисципліна, низька активність учнів, неуважне ставлення до нього. Характеризуючи ситуацію, визначте стилі відносин до колективу.

- У 1-му класі хлопчик не розмовляв всю чверть, на запитання вчителя відповідав односкладно (коротко). Стурбований вчитель намагався як можна більше дізнатися про нього у батьків. Виявилось, що хлопчик погано адаптується у незнайомій обстановці. Потрібно дати час для того щоби хлопчик звик до класу, до вчителя. І дійсно, через деякий час став успішно справлятися з навчальною роботою, сміливий у відносинах з ровесниками.

Яка функція здійснювалася?

- Вчитель виставляє на змагання обдарованого учня. Учень відмовляється від участі у змаганнях тому, що боїться осоромитися перед товаришами. Вчитель говорить, що у нього немає почуття колективу. Учень ображається на вчителя, звинувачує його у жорсткості, відносно цієї ситуації. Чи досягнуте взаєморозуміння?

- Під час змагань тренер за допомогою жестів, рухів міміки передає інформацію спортсмену. Продемонструйте та поясніть значення та функції дій.

- Ви пишете. Відчиняються двері. Ви піднімаєте голову, дивитесь на того, хто прийшов (зі здивуванням, з прикрістю, запитуючи: “Що-небудь сталося?”, з докором, радісно: ”Накінець-то!”).

- Ведучий звертається до всіх: “Добрий день”. Ви відповідаєте (холодно-ввічливо, байдуже, радісно, з подивом, зневажливо, лагідно, по-дружньому, вичікувано, гніваючись у відповідь).

- Учень заявляє: ”Я не виконав завдання”. Ваша реакція (співчуваю, засуджую, чекаю, що буде далі, готовий захистити, здивований – не чекав цього, це вже в котрий раз, мене це не турбує).

- Ви зайшли в спортивний зал.

- Задоволені, як діти підготувалися до заняття... Ваша реакція.

- В залі безладдя. Ви “вражені” цим.

- Діти чудово виконували попередні вправи. Ви їм зараз скажете: «...
. «

- Тільки що Ви дізналися, що діти вчинили жахливий вчинок . . .

(Мікровикладання – бесіда педагога).

Ефективність проведення бесіди залежить від дотримання вчителем наступних вимог: Логіко-лінгвістичні вимоги; Вміння логічно правильно оформляти запитання; наявність змістовних “містків” між частинами бесіди; оптимальний темп мови; орфоепічна правильність.

